

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 34 • Maribor, četrtek, dne 21. marca 1940 • Leto XV

O samih krizah govorimo

Kriza v mednarodni politiki, kriza v dobavi surovin, kriza v notranji politiki, kriza v socialnih razmerah in socialnih ustanovah. Lahko bi našli še mnogo kriz, če govorimo in pišemo o splošnem stanju, v katerem se nahajamo.

Toda, kaj so pravzaprav razne krize? Krize so razvozljanje ovir, ki so na poti zdravemu razvoju. Ovire ustvarja redoma reakcija, ki hoče naravni razvoj odvrniti z naravne poti in ga usmeriti v svoje ožje sebične namene. To nam potrjuje reakcija povsod, kjer smo jo doživeli. Stanje kriz ni torej nič drugega kakor borba med političnimi in gospodarskimi elementi in sicer zdravimi in nezdravimi.

Vse krize imajo družabno ozadje. Reakcija izloča, če more, vpliv delavskega razreda, da bi v družabnih stvareh ne sodelovalo. S tem postaja kriza, vsaj socialnopolitična, ker se delavski interesi ne vpoštevajo, hujša in se logično stopnjuje, ker se krivice večajo. Sodelovanje delavskega razreda pa je v krizah, tudi v najhujših krizah, absolutno potrebno, ker gre za splošni napredek in normalizacijo razmer.

Svobodne strokovne organizacije so ponovno zahtevale na pristojnem mestu, da se odpro vrata organiziranemu delavstvu v socialnopolitične ustanove, delavske zbornice, borze dela itd., ker je to njegova pravica. Opisovali smo že, kako delajo delavske zbornice pod novimi upravami. Kaj je treba še več? Jugosla. je v sporu zaradi oblike delavskih zbornic, Hrs odklanja tesne stike z Beogradom, v Sloveniji hoče imeti popolno avtonomijo in razcepljene delavske ustanove.

To je kriza, ki zanima delavstvo. Borba za njih obstoj je, ni pa zdravih trdnih temeljev, ker vsi ti pokreti ne čutijo skupnih delavskih interesov. — Delavstvo po vsej državi pa ima prav enake interese, socialne in organizatorične, torej tudi v vseh socialnopolitičnih ustanovah.

V tej krizi mora enotno zavedno delavstvo vse države razvozljati ovire, ki zadržujejo naravni razvoj in napredek, kar mu bo pa tedaj mogoče, če se tudi v tej hudi krizi bori za svoje pravice enotno.

Za vpliv na Balkanu

Pred novo nemško akcijo za jugovzhod.

Po nemških vestih pripravljajo v Berlinu veliko nemško akcijo za izključitev angleško-francoskega vpliva na Balkanu. Med zastopniki Rumunije in Nemčije se že dalje časa vodijo v Berlinu pogajanja za vključitev Rumunije v gospodarski sistem Nemčije. Namen te akcije je predvsem, da bi dobila Nemčija v Rumuniji potrebne surovine in živila, istočasno pa bi padel vpliv Anglije in Francije na Balkanu. To stremeljenje Nemčije baje podpira tudi Italija.

Spaak o nevtralnosti Belgije

Na zborovanju belgijskih socialistov je te dni govoril tudi zunanji minister Spaak o vprašanju evakuacije in prehrane v slučaju mobilizacije. Spaak je dejal, da je sicer globoko prepričan, da bo Belgija lahko ostala nevtralna, vodila pa bo še v naprej strogo politiko nevtralnosti, ki ji je že doslej prihranila 6 mesecev vojne.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Italijo se bodo vršila začetkom meseca aprila v Rimu.

To še ni prava demokracija

Vsa sporna vprašanja se morajo rešiti demokratično

Vprašanje sporazuma med Srbi in Hrvatimi je po dolgih letih našlo problematično rešitev z znanim dogovorom med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in dr. Mačkom. Ta dogovor so pozdravljali vsi, ki žele, da bi postale naše notranje politične razmere normalne, ki bi utegnile mnogo koristiti namenom državne skupnosti.

Kakor je sporazum demokratičnega mišljenja, volje in razgovorov, tako mora biti tudi nadaljnji razvoj problema demokratične naravi. Demokratično na-

čelo in deloma izvršeno delo se mora v istem duhu nadaljevati in zaključiti.

V javnem političnem delovanju deloma pogrešamo to doslednost. Namesto, da bi se vse demokratične stranke in gibanja predvsem zedinila v načelu demokracije, iščejo poti, kako bi osvojile hegemonističen vpliv in diktirale politiko, razne parcelacije kompetenc, delitev teritorijev itd.

Vsa ta vprašanja mora reševati demokracija, rešiti se morajo demokratično, to je s sporazumom, da ne bodo

zbujala nejevolje in odpora nikjer.

Prav zaradi tega smo vedno poudarjali in še poudarjamo, da je edino primerna pot v tej politični koncentraciji demokratičnih političnih sil, ki bodo potem ob trezni presoji in lojalni stvarnosti vse še nerešene probleme sporazumno in lojalno rešili.

To je edina pot, ki bo brez trenja dovedla do ugodnih uspehov, dočim postavljanje sto in sto zahtev posameznih strank ali namen diktiranja teh uspehov ne more prinesiti, kot na Balkanu.

Po sestanku Mussolinija in Hitlerja

Razgovor je trajal dve in pol uri.

Kakor smo že poročali, sta se v ponedeljek sestala na Brennerju Mussolini in Hitler in se po dve in pol uri trajajočem razgovoru zopet vrnila v Rim oziroma Berlin. Sestanku sta prisostvovala tudi italijanski zunanji minister grof Ciano in nemški von Ribbentrop. O rezultatu razgovorov niso bila objavljena podrobna uradna obvestila, le Agencija Stefani je objavila kratek komunikat, ki glasi:

»Duce in Führer sta imela na Brennerju v ducejevem posebnem vlaku prisrčen razgovor, ki je trajal dve in pol uri. Razgovoru sta prisostvovala tudi zunanja ministra grof Ciano in Ribbentrop.«

Nemški tisk se sicer obširno bavi s tem sestankom, vendar ne navaja nič konkretnega, o čem so se razgovori vršili. Vsi listi poudarjajo, da so že vsi prejšnji sestanki vedno odločilno vplivali na razvoj evropske politike in tudi ta peti sestanek obeh voditeljev totalitarnih režimov ne bo ostal brez vidnega učinka na nadaljnji razvoj dogodkov v Evropi.

Po vrnitvi kanclerja Hitlerja so izjavili nemški politični krogi, da pomeni cilj nemške politike slej ko prej vzpostavitev novega reda v Evropi, ter da je Nemčija odločena, da zmagaja v vojni, da zavaruje svoje bistvene življenjske interese. Govorice, da je bilo na Brennerju predvsem govora o sovjetsko-italijanskem zbliznanju, niso bile na merodajnih mestih v Berlinu niti potrjene, niti jih niso zanikali. Naglašajo pa, da po brennerskem razgovoru ni nobenega dvoma, da bo Balkan ostal miren.

Predsednik madžarske vlade odpotoval v Rim

Predsednik madžarske vlade Teleky je takoj po sestanku Mussolinija in Hitlerja na Brennerju odpotoval v Italijo. Madžarska poročila sicer pravijo, da je to potovanje predsednika vlade zasebnega značaja, vendar se domneva, da se je šel Teleky v Rim informirati o rezultatih razgovora med Nemčijo in Italijo.

Pariški politični krogi opozarjajo na značilno okolščino, da je Teleky odpotoval v Rim nekaj dni pred Gafencovem obisku v Italiji. Zlasti zanima Madžarsko, kakšne namene ima Nemčija na Balkanu, ker bi se eventualna nemška intervencija v Rumuniji lahko izvedla samo preko njenega ozemlja. Madžarski pa dela hude skrbi tudi sovjetska armada, ki se nahaja na meji

Glede italijansko-sovjetskega zbliznanja pa pravijo nemški politični krogi, da ideološke razlike ne smejo tvoriti ovire za tako zbliznanje, kakor je niso tvorile pri sovjetsko-nemškem zbliznanju.

Chamberlain o razgovorih na Brennerju

Na vprašanje, če sta se Hitler in Mussolini na Brennerju razgovarjala o sklenitvi miru, je izjavil Chamberlain v parlamentu, da vedo o vsebini teh razgovorov samo navzoči, angleški javnosti je pa znano, da je bila pravkar, torej po teh dozdavnih mirovnihih razgovorih, potopljena italijanska ladja od nemške magnetične mine.

Angleški listi pa poročajo, da je nemška vlada poskusila pridobiti Italijo za svojo mirovno akcijo, ki naj bi se zaključila s kompromisom med obema taborama. Ako tega ni mogoče doseči, naj bi Italija aktivno posegla v boj proti Angliji in Franciji.

Francoski komentarji

Po pariških vestih skuša sedaj nemška diplomacija prepričati Sumnerja Wellesa, da sta Nemčija in Sovjetska Rusija za mir, ki bi se sedaj najlažje sklenil. Mussolini in Hitler sta tudi razgovarjala o vprašanju Balkana, kjer naj bi se razdelil gospodarski in politični vpliv med Sovjetsko Rusijo, Nemčijo in Italijo, Francijo in Anglijo pa je treba z Balkana popolnoma iziniti.

Vse to so seveda samo ugibanja, ker se rezultat razgovorov drži v strogi tajnosti.

Izjave Sumner Wellesa ob odhodu iz Rima

Dne 19. t. m. ob 23.10 uri je Rooseveltov odposlanec Welles zapustil Rim in se je odpeljal v Genovo, odkoder se bo odpeljal s parnikom v Ameriko. Na ponovna vprašanja novinarjev je končno Welles izjavil le toliko, da ni prejel nobenih mirovnihih predlogov od nobene vojskujoče sile. Njegova naloga v Evropi je bila le v tem, da dobi potrebne informacije za predsednika Roosevelta.

Na zahodni fronti vlada mir

Francosko vojno poročilo se glasi, da na fronti ni bilo nobenega posebnega dogodka, vršili so se le izvidniški poleti nad bojnimi linijami.

Nemško vojno poročilo pa pravi, da so nemške čete zavrile dve sovražni edinici, ki sta napadli nemške postojanke.

Nočni angleški napad na nemško letališče

Reuter poroča, da so izvedla angleška letala velik napad nad nemško letalsko oporišče Hörnum na otoku Sylt, severno od Helgolanda. Napad je pričel ob 20. uri zvečer in je trajal v presledkih do jutra. Angleži so napadli otok od treh strani in so se proti jutru vsa letala vrnila nepoškodovana. Nočno bitko so iz bližnje danske meje opazovali tudi danski vojaški krogi. — DNB pa poroča k temu, da je bilo eno angleško letalo sestreljeno in da so angleška letala pri tem napadu z vžigalnimi bombami upepeljila le neko zasebno zgradbo.

Vojna na morju

Ministrski predsednik Chamberlain je v angleškem parlamentu poročal, da so bile prejšnji teden potopljene tri britanske vojne ladje in dva francoska parnika v skupni tonaži 8600. Dalje so bile potopljene 4 nevtralne ladje (skupno okrog 15.000 ton). Nemci pa so zgubili 3 parnike v skupni tonaži preko 15.000 ton.

Nočna seja francoskega parlamenta

Francoski parlament je zasedal preteklo noč v tajni seji, ki se je ob 3. uri zjutraj spremenila v javno. Razpravljali so o sedanjem vojaškem in političnem položaju. Ob 4. uri zjutraj je bilo zasedanje zaključeno in je ministrski predsednik javil, da se bo takoj sestal ministrski svet.

Sovjetska Rusija nima več zahtev na severu

Švedsko zunanje ministrstvo je objavilo, da je sovjetska vlada uradno obvestila švedsko vlado, da nima na severozapadu Evrope nobenih novih teritorialnih zahtev.

»Narodno seljaško stranko« je minulo nedeljo ustanovil v Beogradu dr. Dragoljub Jovanović, ki se je ločil od zemljoradničke stranke, kjer je že vsa zadnja leta vodil levo krilo te stranke.

Delavska socialistična internacionala je enotna

Delavska socialistična internacionala je imela sejo, na kateri je razpravljala o dogodkih v Evropi, ki pa bi mogli zajeti tudi ves svet in ga pahiti v neznano usodo.

Leon Blum je sejo pozdravil v »Populairu« kot veliko pridobitev mednarodne organiziranega delavstva na poti konsolidacije mednarodnega socializma. Primerjajoč sedanji položaj internacionalne z njenim položajem v prvi svetovni vojni od 1914—1918, pravi, da je internacionala takrat prekinila svojo aktivnost. More se reči — pravi Blum — da so početki vojne in potem bolševiška revolucija v Rusiji toliko razdrobili življenjske sokove svetovnega socializma, da je bila ustanovitev internacionalne mogoča šele 1923, to je, po petih letih neuspešnih poizkusov, da se oživotvori in združi notranja razcepljenost. V sedanji vojni pa zveze med vsemi sekcijami delavske socialistične internacionalne niti trenutek niso bile prekinjene.

Danes v Evropi in na celem svetu ni socialistične stranke, ki bi »stala ob strani« vojnih barikad, ki dele Evropo v dva sovražna dela...

To velja za vse socialistične stranke, za one doma in one v emigraciji. Vse so edini v tem, da se mora delavstvo postaviti v bran proti vsem diktaturam in za svobodo vseh narodov.

Na tej seji se je ugotovilo, da stoji ves svetovni socializem, v kolikor je govora o demokratičnem in množičnem socializmu, idejno in moralno v celoti »na eni strani barikade«. To dejstvo napravljaja načelno popolnoma drugačno situacijo, kakršna je bila v letih prejšnje vojne.

Svetovni socialistični proletarijat je enoten v načelu glede strašnih dogodkov. Tudi mi mu zaupamo, ker vemo, da s tem po treznem preudarku ščiti delavska socialistična demokratična načela naše kulture.

Razprava v angleškem parlamentu o pomoči Finski

Ali sta Anglija in Francija storili svojo dolžnost?

Angleški parlament je minuli torek razpravljal o miru, ki je bil sklenjen med Sovjetsko Rusijo in Finsko. Chamberlain je ob tej priliki dejal, da je Anglija in Francija takoj poslala vso materijalno pomoč, ki so jo Finci zahtevali, pripravljena je bila tudi armada 100.000 mož, ki pa radi stališča, ki sta ga zavzeli Švedska in Norveška, ni mogla odpotovati pravočasno na Finsko.

Angliji in Franciji ni mogoče očitati, je dejal Chamberlain, da nista storila svojo dolžnost, pač pa je finske tragedije predvsem kriva Nemčija.

Zastopnik labouristov major Attlee je dejal, da se ne sme obsojati Norveške

in Švedske radi zadržanja v tem konfliktu; finska katastrofa pa uči, da se morajo mali narodi združiti proti napadom velesil, Anglija je dovolj močna, da nudi malim narodom pomoč. Prava vojna se še ni začela, ne sme se pa prepušiti inicijativa Nemčiji. Politika mirnega čakanja bi pomenila samomor.

Vodja liberalcev Sinclair je kritiziral vladino politiko napram Finski in je dejal, da je vlada po nepotrebnem odlašala pošiljanje pomoči in da je to zmanjšalo angleški prestiž. Tudi višji vojni minister Hore Belisha je kritiziral politiko vlade glede pomoči Finski.

Sovjetska Rusija gradi nove utrdbe na Karelijski ožini

Kakor poroča agencija Reuter, so sovjetske oblasti v vsem ozemlju, ki je bilo priključeno Sovjetski Rusiji, proglasili obsedno stanje. Sovjetska vojska pa je začela graditi nove utrdbe na Karelijski ožini ob Ladoškem jezeru, ki se bodo imenovala »Vorošilova obrambna črta«.

Finska armada še ni demobilizirana

Utrjevanje nove meje.

Po poročilu Havasa Finska še ni izvedla demobilizacije svoje vojske, ki se še vedno zadržuje v bližini meje, dasi je mir s Sovjetsko Rusijo že sklenjen. — Finska je pričela graditi že nove utrdbe na novih mejah, za kar uporablja zlasti mlajše vojaške letnike.

Silajna zmaga laburistov pri volitvah

V velikem industrijskem predmestju Londona Silvertownu so se pred kratkim vršile nadomestne volitve v angleški parlament. Volilne borbe so se udeležili socialisti, komunisti in fašistični pokret sira Mosleya. Volilna borba je bila silno živahna in so zlasti komunisti vršili veliko propagando za svojega kandidata. Imeli so na razpolago 100 avto-

mobilov, pa tudi fašistični kandidat je imel na razpolago mnogo denarnih sredstev. Rezultat volitev pa je presenetil vse politične kroge v Angliji, saj je laburistični kandidat prejel 14.343 glasov, za komunističnega kandidata je bilo oddanih 976, za fašističnega pa 151 glasov. Volitev se je udeležilo 15.470 volilcev.

Doma in po svetu

Reorganizacija »Sokola«. Vlada se posvetuje, ali ne bi kazalo telovadne organizacije »Sokola« rešiti državnega protektorata in pustiti, da zopet postane svobodna organizacija, zgrajena na temeljih Tyrševe ideologije, ki je odločno protivna sedanji formi sokolske organizacije. — Ko je v času diktature izšel zakon o poddržavljenju »Sokola«, je veliko prav vnetih, pa demokratsko mislečih članov izstopilo iz »Sokola«. Pozneje se je pokazalo, da je totalitarnost na področju telovadbe nemogoča. V »Sokola« ni bilo mogoče pritegniti nekdanjih »Orlov« in tudi ne »Hrvatskega Sokola«. Odkar se je l. 1935 spremenil režim in so pristasi bivšega »Orla« v Sloveniji prišli zopet do političnega vpliva, je takoj vzrasla konkurenca »Sokolu« v slovenskih fantih in od lanskega leta dalje razmišljajo tudi v Zagrebu, kakšno lastno telovadno organizacijo naj pokličejo v življenje. — Zakon o »Sokolu« pa prepoveduje obstoj vsake druge konkurenčne telovadne organizacije. — Ker tega stanja ni mogoče več vzdržati, se diskutira vprašanje, ali ne bi kazalo zakona o »Sokolu« sploh ukiniti in pustiti na tem področju svobodno tekmo med organizacijami. To je gotovo najbolj primerno. Socialistično delavstvo je imelo svojo telovadno organizacijo »Svobode« v vseh večjih industrijskih krajih v Sloveniji. Čim bi bil izmenjan zakon o »Sokolstvu«, bi sodrugi in sodružice v marsikakšnem kraju zopet pričeli s telovadbo.

Skupne sestance bodo v kratkem sklicale opozicijske stranke v Srbiji. Sestankom bodo prisostvovali tudi zastopniki socialistov.

Minister dr. Laza Marković je te dni na shodu v Skoplju dejal, da je novi volilni zakon, ki je bil pred kratkim objavljen, najsvobodnejši volilni zakon v Evropi.

Gibanje hranilnih vlog. Po statistiki Narodne banke so od avgusta lanskega leta hranilne vloge pri denarnih zavodih nazadovale za 1370 milijonov dinarjev. Meseca februarja pa je dvigovanje hranilnih vlog domala pojenjalo in je pričakovati, da se bo v kratkem popolnoma ustavilo.

Po razpustu osrednje uprave »Merkurja« v Zagrebu, kjer je bil kakor smo poročali imenovan komisariat, je banska uprava razpustila tudi odbor »Merkurja«, podružnice Zagreb in imenovala komisarija. *Videti v 1. strani.*

Reševalna dela na kraju železniške nesreče pri postaji Uzu, na progi Novo mesto — Karlovac, se še vedno vršijo. Število mrtvih še ni ugotovljeno.

Kako je izgubil Manlu senatski mandat. — Voditelj romunskega kmetijskega gibanja Maniu je bil senator. Odklonil je pa da nosi uniformo »fronte narodnega preporoda«. Zaradi tega so mu vzeli senatski mandat. Odvzem mandata je potrdil tudi sam predsednik senata. Kasacijsko sodišče pa bo sklepalo o pritožbi dne 12. aprila.

Bolgarija za politiko mira. Predsednik bolgarske vlade Filov je izjavil, da so se odnosi med Romunijo in Bolgarijo v zadnjem času izboljšali. Bolgarska vlada se trudi, da bi dosegla izboljšanje odnosov tudi z Grčijo, dočim je med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo že prišlo do dobrih gospodarskih zvez. Bolgarska vlada bo tudi v bodoče vodila politiko, ki bo služila miru.

Sumner Welles pri papežu. Ameriški državni podtajnik Sumner Welles je bil sprejet v Vatikanu in se je dalje časa razgovarjal s papežem.

Taksa na uslužbenske pogodbe bo z uredbo ministrskega sveta znižana na pol odstotka za ročne in slabše plačane delavce.

Načrt za novo uredbo o spremembah davčnega zakona izdelujejo v ministrstvu financ v Beogradu.

Jože Gostinčar 80-letnik. Znani prvak jugoslovanske strokovne zveze Jože Gostinčar je v soboto, dne 16. t. m. slavil svoj 80-letni življenjski jubilej. Gostinčar je bil že pred vojno poslanec v SLS v dunajskem parlamentu, po vojni pa je bil nekaj časa minister. Zadnja leta je prišel navzkriž s prejšnjimi političnimi tovariši, ki so ustanovili stranko JRZ, dočim je Gostinčar ostal pristasi SLS.

Voditelj staroradikalov Aca Stanojević je resno obolev in se zdravniki trudijo, da bi mu rešili življenje.

Novo upravno sodišče v Novem Sadu. Z odlokom pravosodnega ministra je vzpostavljeno novo upravno sodišče v Novem Sadu, ki bo pričelo posloovati dne 1. maja t. l.

Ameriškega poslanika ne bo v Berlin. Reuter: Roosevelt je javil včeraj ameriškim novinarjem v zvezi z razgovorom o misiji Wellesa v Evropi, da nikakor ne misli zopet poslati ameriškega poslanika v Berlin.

Na Češkem. Praški listi poročajo, da je bil v Horaždovicah na Češkem aretirani krojač František Beneš, ker je izvalil od neke ženske oblačilno karto njenega moža in si na ta način kupil blago za obleko. Daljši prestop je zagrešil krojač s tem, da je pri mestnem uradu v Horaždovicah izvalil nakaznico za zimski plašč na ime moža njegove znanke.

27 oseb so aretirali v Londonu, ker so osumljene sodelovanja z irskimi teroristi.

Zastopnik angleške vlade je odpotoval v Rim, kjer se bodo vršili razgovori o trgovinskih odnosih med Anglijo in Italijo.

Poljska vlada v Parizu je po svojem poslaniku v Londonu poslala angleški vladi dve protestni noti, s katerimi protestira proti zaplenbi imetja Poljakov na ozemlju, ki so ga zasedli Nemci, kakor tudi radi zaplenbe zgodovinskih in umetniških predmetov, ki so jih zaplenili Nemci in jih bodo verjetno skušali prodati v tujini.

Število brezposelnih v Združenih državah znaša, kot je razvidno iz najnovejše tozadevne statistike 9 milijonov 379 tisoč.

Prostovoljci za češko vojsko iz Palestine. Kako ozko so bili češki Zidi povezani v Češkoslovaški republikli z narodom in državo, kaže sedaj pojav židovskih prostovoljcev, ki so se prijavili že iz Palestine za novo češkoslovaško armado v Franciji. Ti Zidi so se izločili od Palestinskega CSR in se oddel sedaj že drugi transport čeških židovskih prostovoljcev iz Palestine v Francijo. Ob tej priliki se je vršila v angleškem vojaškem taborišču Salafangi v Palestini ganljiva slavnost, v kateri so izročili oddelku prostovoljcev čl. zastavo in je imel češki generalni konzul J. Kadlec pomenljiv govor, v katerem je poudaril, da češkoslovaški narod ne bo pozabil lojalnosti češkoslovaških židov do države, ko bo zopet osvobodjena. — Prostovoljci so nato zapeli češkoslovaško državno himno, nakar se je angleški častnik od vsakega posameznika osebno poslovil. (Times.)

Nemška industrija ne dobavlja strojev. Mnoga industrijska podjetja se pritožujejo, da jim nemški dobavitelji ne dobavljajo strojev in da čakajo na pošiljke ne samo mesece, ampak že tudi leta. S tem v zvezi je izšel razpis ministrstva trgovine z dne 30. januarja, v katerem poziva naše naročnike strojev v Nemčiji, da mu javijo imena tvrdk, pri katerih so stroje naročili in datum, kdaj so naročilo oddali ter do kdaj je bil dogovorjen termin dobave. Ker naše terjatve napram Nemčiji naglo naraščajo, je naša država seveda zainteresirana na tem, da nemške tvornice pospešijo dobavo naročil.

Zane Grey:

84

Mož iz gozda

Karkoli je to bilo, minilo ni. Kakor v prejšnjih časih, se je po dolgem, lovskem dnevu, zleknil poleg tabornega ognja in se je zagledal v zlati odsev sončnega zahoda, ki je po gorskih grebenih menjaval blesk svojih barvanih odtenkov; kakor v starih časih, je položil roko na mehko, kožuasto glavo krotkega kuguarja; kakor v starih časih, je opazoval, kako se je zlato počasi izpreminjalo v rdečo in potem v motno sivino, videl je, kako se pušča na zemljo mrak in jo prekriva s težkim, temnim pregrinjalom; kakor v starih časih, je prisluškoval sanjavo uspavajočemu žuborenju slapa. Vsa stara, znana lepota, divjina, molk in samota, vse je bilo tu; a nekdanja zadovoljnost je čudno izginila.

In potem si je čisto, trezno moral priznati, da pogreša vesele družbe deklet; v svojem okornem presojanju in opazovanju samega sebe ni delal razlike med Heleno in Bo.

Ko je legel, ni dolgo mogel zaspati. Vedno je že po nekaj trenutkih usnul, naj je v gozdu vladal mir ali naj je burja vila med vrhovi smrek. Ta večer pa je bilo čisto drugače. Čeprav je bil utrujen, zaspati ni mogel. Divjina, gore, trata sredi gozda, taborišče, — vse se je zdelo kakor da tu nekaj manjka. Se tema se mu je zdela prazna. In ko je Dale končno vendar usnul, so ga začele mučiti težke sanje.

Z rezko, jeklenasto-sivo svetlobo prvega svita,

se je dvignil z ležišča in je šel na svoje delo, s prožnim korakom vajenega lovca.

Na koncu tega napornega dne, ki so ga čudno izpolnjevala že vajena razburjenja, delo, nevarnosti in nova opazovanja, si je moral priznati, da ga lov nič več ne zadovoljuje.

Večkrat tega dne, ko je stal na vrhovih, ko mu je sapa ostro brila v obraz in so pod njim valovali temno zeleni gozdovi, se je nenadoma zavedel, da gleda, ne da bi videl, da se je ustavil brez cilja in smotra, da sanja, kakor se ni nikdar sanjal.

Enkrat, ko je ravno krasen jelen stopil iz gošče na skalnato polico in je nevidnemu tekmeцу zatrobil svoj izziv, ter je pri tem nutil krasen cilj, ki bi vsakemu lovcu pognal kri po žilah, ni Dale niti puške dvignil k ramenu. Ravno v tem trenutku se mu je zazdelo, da sliši Helenin glas: »Gospod Dale, saj vendar niste Indijanec. Da se udajate divjemu življenju lovca, je sebičnost, je zmota. Živite to samotno življenje; a to ni nobeno delo. Delo, ki ne koristi bližnjemu, ni pravo delo za moža.«

Od tega trenutka dalje ga je mučila vest. Ne to, kar bi rad, namreč tisto, kar mu dolžnost nalaaga storiti, šteje v bilanci dobrega, ki se vrši na tem svetu. Dale zapravlja svojo moč in inteligenco, ki bi mu morala služiti, da bi prispeval svoj donesek k razvitku zapada. Če je torej, v svojih zrelih letih, po svojem poznavanju zakonov narave postal sposoben, smisel človekovega boja za obstanek, položaj v družbi in za premoženje, spregledati in se je naučil ljudi prezirati, to še ni bil zadosten vzrok, da bi se jih izogibal, da bi se izogibal njihove ustvarjajoče delav-

nosti, ki se zdi, da je temu nepojmljivemu svetu potrebna.

Dale ni sovražil dela, a ljubil je svobodo. Biti sam, živeti z naravo, čutiti elemente, brez ovir, ki bi mu jih stavile dolžnosti, skrbi, primoranost in smešni interesi drugih ljudi, počenjati svoje, sanjariti, lenariti, plezati po vrhovih in spat, — to je bil vedno njegov življenjski ideal. Cowboji, jahači, ovčarji, farmerji, — vsi ti se vlačijo težko obloženi iz enega kraja v drugega, iz ene službe v drugo, za betvičo denarja, ki jim ga vržejo. Nič lepega, nič pomembnega ni nikdar bilo zanj v takem življenju. Kot mlad fant je preizkusil vse vrste dela v gozdovih, a med vsem tistim enoličnim tratenjem sil, mu je še najbolj ugajalo žaganje. Nekoč je kratkoma zapustil službo hlapca pri govedih, ker je moral živati žigosati v razbeljenim žigom, ker je od vonja osmojene kože in od mukanja splašanih telet postal kar bolan. Če bi bili ljudje pošteni, bi jim ne bilo treba na tak način živine mučiti. Nikdar ni občutil niti najmanjše želje, da bi posedoval lastno zemljo in lastne črede, ali da bi vršil z drugimi farmerji trgovske posle, posle, ki bi njemu samemu prinašali dobiček. Zakaj bi si moral človek želeči, da bi s trgovskimi posli, s konjsko kupčijo ali s kakim drugim takim dejanjem, drugega človeka oškodoval? Samoohrana je najvišji zakon življenja. A kakorkoli si že rastline in drevesa, ptice in druge živali ta zakon razlagajo, naj bodo še tako neusmiljene in nepopustljive, vendar ne kažejo pri tem niti grabežljivosti, niti nepoštenosti. Žive pač po svojem posebnem merilu, ki njihovi večini vелеva najboljše.

(Dalje prihodnjič.)

Za pomlad dospeli klobuki v najnovejših oblikah, plašči iz balonske svile, športne kape, triko srajce, kravate ter damsko perilo, bluze, nogavice itd. kupite najugodnejše v modni trgovini **Nizke cene! •• Kvalitetno blago!** **Avgust Hedžet, Maribor** Aleksandrova 9

V ogledalu

Lahkomiselno pisanje o Hermanu Wendlu

V glasilu katoliških akademikov kritizira nek-ki »k« Herman Wendelovo »Marseljezo«, ki jo je izdal Cankarjeva družba. V vsebino navi-čno tendenciozne kritike se ne spuščamo. Do-voľj je, če omenimo, da vidi gospod »k« v pokojnem Wendlu nekega apostola levičarskega revolucionarstva, ki mu je marseljeza samo pesem levičarskih množic v pohodu k svetovni revoluciji. Ne moremo pa molče preko tega, da je napisal mladi gospod »k« med drugim tudi tole: »Knjiga je posvečena francoski revoluciji in velikemu prijatelju (?) našega naroda Hermanu Wendlu.« Omiozni vprašaj je po-stavil g. »k«. Mi mu svetujemo, naj gre po-vprašat k svojim višjim v Kopitarjevo ulico, kaj vedo povedati o pokojnem Hermanu Wen- dlu in če je bil prijatelj našega naroda z vpra-šajem, ali brez njega. Ali pa naj sede uro, dve za mizo v vseučiliški knjižnici in vzame v roke spise pokojnega Wendla o naši domovini in našem narodu, posebej še o Slovencih in Slo- veniji. Potem bo morda tudi on spoznal, da bi bilo težko dobiti tujca, ki bi pisal o nas toliko, tako objektivno in s tolikimi simpatijami kakor ravno Herman Wendel. Morda bo potem kot dobro vzgojen in resničeluben katoliški mla- denič popravil v prihodnji številki »Straže v viharju« krivico, ki jo je storil, ko je pisal o stvareh, ki jih ni poznal ali pa bil o njih eno- stransko poučen. (»Jutro«).

Treznostni teden

Več dejanj celo leto, ne samo teden dni

Tako pravijo. Od dne 10. do 17. marca bodi treznostni teden. Bobneče so razglasili trez- nostni teden ter apelirali k propagandi za treznost.

Lepa stvar. Slovenci smo na glasu, da se ga radi naluckamo in potem švedramo po cestah in ulicah, ne da bi nas bilo sram, če smo iz- gubili moč nad svojimi duševnimi in telesni- mi vrlinami človeka.

Imeli smo abstinenčna gibanja, tudi propa-

ganda se je vršila. Ali to je bilo že pred leti. Vse so zadavile razmere in oni so pomagali, ki menijo, da človeka pijanost poživi in ne po- znajo drugega veselja, kakor pijanost, da vi- kajo mačka, ko pritačljajo domov.

Bog je ustvaril kapljico, se tolažijo, da nas razveseljuje. Prav, res je. Kapljica vina mor- da ne škoduje, morda je celo potrebna orga- nizmu. Temu ne bomo ugovarjali, ker nismo zdravniki. V splošnem pa velja mnenje, da pijanost ne more koristiti ne zdravju, ne so- cialno in ne nuditi pravega veselja. Pač pa utegne in nedvomno povzroča moralno in fi- zično propadanje, ker ruši človeški organizem. Fizična propalost, bolezn, zlasti tuberkuloza, in še druge so posledica tega greha.

Z alkoholizmom se človeštvo zastruplja na različne načine po socialnih in krajevnih raz- merah. Eden nima kruha, pa pije in zapije, kar kje vjame. Eden pije iz objestnosti, eden iz bahaštva, eden, ker mu primanjkuje druge hrane. Največje zlo pa je, da se že otroke navaja in sili k pijači vsaj po nekaterih kra- jih, celo tam, kjer je vsega dovolj in tudi ne- kaj — civilizacije.

Treznostna propaganda je zaspala. Propa- ganda sama pa zla ne more odpraviti. Pri- meren vzgoja mladine je potrebna, zbuditi je treba v ljudeh primeren ponos, da bodo znali ceniti sebe in svoje zdravje.

Takemu delu pa se je treba posvetiti v ce- loti. Tudi za to delo je potrebna svoboda. Zlasti pa je potrebna iskrenost v tem delovanju.

Olimpijske igre se bodo letos vršile na Fin- skem. Iz Helsinkov poročajo, da ni več ovire, da bi se olimpijske igre letos ne vršile na Fin- skem, ker je rusko-finska vojna končana.

Priporočila se

PREDTISKARIJA
za vse vrste ročnih del
NIFERGAŁ,
MARIBOR, Koroška cesta št. 1

Poljaki v Nemčijo

Warschauer Zeitung od nedelje ima obšir- no poročilo o odposiljanju poljskih delavcev in delavk iz okraja Krakova v Nemčijo. Član- kar piše, da so odposlali samo iz distrikta Krakova 31.000 »Gesindekräfte«, torej hlap- cev in dekel, za nemške kmetije in čez 7000 drugih delovnih sil. V to svrhu imajo po vseh večjih krajih posebne delovne urade, ki jih vodijo rajhovski komisariji in sklepajo z njimi delovne pogodbe. Zaslužek lahko pošiljajo svojcem domov, ki jim ga potem izplačuje »Deutsche Post Osten«. Koliko zaslužijo in koliko lahko pošljejo domov, člankar ne pove. Pravi pa poročilo, da vlada v krakovskem okraju velika brezposelnost. Enak položaj je tudi v kraju Lublin in Varšavi. Povsod je tre- ba postavljati javne kuhinje, za katere dajejo hrano zastopniki ameriškega Rdečega križa. »Warschauer Zeitung« prinaša tudi sliko poli- skih delavcev, ki se zbirajo pred kolodvorom, na ramah z velikimi lesenimi kovčegi.

Stanje bank v Jugoslaviji. V letu 1938. je imelo izgubo v poslovanju v Jugoslaviji 198 bank. — Te banke imajo delniškega kapitala 2249 milijonov dinarjev. Izguba pa je znašala 15,3 milijone dinarjev. V dravski banovini to leto ni imela nobena banka izgube. — Istega leta pa je imelo 332 bank 109,4 milijone dinar- jev dobička. Te banke obratujejo z delniško glavnico 2191,6 milijonov dinarjev. V dravski banovini je imelo 12 bank z delniško glavnico 84,6 milijonov dinarjev 9 milijonov dinarjev iz- kazane dobička.

Delavski pravni svetovalec

Alimentacija (Mežica)

Vprašanje: Za nezakonskega otroka, sem dolžan plačevati mesečno vzdrževalnino po din 100.—. Varuh me rubi za one mesece, ko sem bil na orožnih vajah. Ali je taka izvršba do- pustna po uredbi o odložitvi izvršb proti civil- nim osebam v vojaški službi?

Odgovor: Po navedeni uredbi se ne sme vršiti izvršba proti osebam, ki so poklicane na orožne vaje za ves čas, ko so na vajah in še 30 dni po odpustu iz teh. Toda ista uredba iz- recno izvzema od tega predpisa terjatve za vzdrževanje. Zato se ne morete proti izvršbi, ki jo vodi otrokov varuh zoper Vas radi vzdr- ževalnine, sklicevati na to uredbo.

Prah iz industrijskega obrata (Trbovlje)

Vprašanje: Iz tukajšnje cementarne in elek- trarne prihaja prah v veliki množini na naše posestvo in v znatni meri kvari rast nasadov, posevkov in trave. Proti temu smo že vložili pritožbo na družbo TPD, ki je že enkrat po- slala neko komisijo iz Zagreba oceniti škodo, toda do danes še nismo prejeli nobene od- škodnine. Ker smo se pri TPD vnovič pritožili, je slednja odgovorila, da bo zopet prišla ista komisija. Ali naj čakamo na to komisijo, ali naj se obrnemo kam drugam?

Odgovor: Kot je razbrati iz Vaših navedb, navedeni industrijski prah v občutni meri kvari vrednost Vašega zemljišča in znatno zmanjšuje njegovo pridobitnost. Radi tega je zaključiti, da navedene industrijske naprave kvarijo Vaše posestvo v taki meri, ki presega po zakonu do- pustno mejo ter je zato takšno industrijsko podjetje dolžno dati prizadetim primerno od- škodnino. Če podjetje tega sporazumno z oško- dovano stranko ne uredi, pristoji slednji pravi- ca, da si svojo škodo zavaruje s tožbo na primerno tožtevno odškodnino pred rednim sodiščem.

Izostala nezgodna renta (Muta)

Vprašanje: Od OUZD sem prejemal že 16

Za potovanje

Ročne kovčge, nahrbtnike, listnice, denarnice, nogomet- ne žoge, gamaše itd. priproča

Telef. 22-07

Ivan Kravos, Maribor
Aleksandrova c. 13

AROZA-obleke,

MALI OGLASI

0, 75, 95, 120, 150, ženske gotove obleke
41, 59, 88, ženska krila
26, 33, 45, 69 bluze
Velikonočna prodaja
Magdalenka oblačilnica
A. Kumperščak, Maribor (Palača dr. Sedaj)
Valvazorjeva — Dvořakova ulica — (amer. Frankopanova ul.)
Moške obleke. Otroške obleke

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Sidney Jones »Gejša«

Med angleškimi operetami sta si samo dve osvojili svet, poleg Sidney Jonesove »Gejše« Arthur Sullivanov »Mikado«, torej dve, ki se v besedilu in glasbi opirata na Japonsko. — Brez dvoma je k priljubljenosti »Gejše« znatno pripomogel romantični čar daljnega japonskega sveta, ki ga posrečno izraža drugače oblikovno tako preprosti, celo naivni tekst. Glasba »Gejše« ne tvori celote, ampak je pisan mozaik ple- sov in spevov, ki jih veže besedilo. V glasbi se družijo izrazita, včasih kar vsiljivo poudar- jena ritmika, ki je značilna za angleško ljud- sko pesem, s široko angleško harmonijo in z nekaj značilnimi posebnostmi japonske melo- dije ter tvori sicer preprosto in ravno, a okus- no in prijetno glasbeno enoto.

Glasbeno stran mariborske uprizoritve je po- srečeno izdelal vojaški kapelnik g. Jiranek, ki je vli delu pravo muzikalno lahkotnost in pre- trefano humornost. G. Harastović kot režiser je dal igri prikupen, živahen izraz in lepo raz- gibal življenje oseb. Ugodno je učinkoval pestri in slikoviti scenski okvir g. Ussarja. Plesne točke so bile posrečene in okusno zasnovane. G. Igličeva kot Mimoso je dosegla popoln uspeh s pristrčno igro in lepo pevsko izdelanostjo. — Molly g. Brumen-Lubejeve je v petju in igri odlikovala sveža šegavost in navihana razpo- sajenost. Posrečeno dognan je bil Imari g. Go- rinška, pevsko in igralsko zelo lepo oblikovan pa Tairfax g. Manojevskaga. Mnogo uspeha je zaslužen žel g. Harastović, prav ugodno so pa izpolnili okvir še g. Verdonik, g. Kovičeva, g. Kamušič in ostali v manjših vlogah. — S.

mesecev nezgodno rento, toda ker se mi je od- merila pre nizko, sem se pritožil. Pritožbi se ni ugodilo, ker sem jo vložil prepozno. Toda od časa, ko je bila pritožba radi odmere nezgodne rente zavrnjena, ne prejemam nobene rente, kar že traja 4 mesece. Kaj naj v stvari ukre- nem?

Odgovor: Če je bila Vaša pritožba zoper od- lok o odmeri nezgodne rente zavrnjena kot prekasno vložena, Vam še vedno pristojna vsaj renta, kot je bila določena v izpodbijani od- loku, ker je ta odlok pravomočen. Če ste torej upravičeni še vedno po veljavnem odloku do nezgodne rente, se pisмено obrnite na OUZD v Ljubljani, da Vam izostale zneske nezgodne rente čimprej nakažejo.

Hranarina (Moškanjci)

Vprašanje: Ko sem bil zaposlen pri gradnji ceste, sem se ponesrečil. Radi te nezgode sem boloval dalje časa ter sem za ta čas že prejel hranarino. Odmerjena pa je bila po nižjem meznem razredu, kakor bi morala biti z ozi- rom na dejanski zaslužek. Zato sem napravil pritožbo na rentni odbor OUZD v Ljubljani dne 14. januarja 1940, toda odgovora še nisem prejel. Kam se naj obrnem, da se zadeva čim- prej reši, ker sem v bednem položaju?

Odgovor: Vaše ravnanje je pravilno in če ste pravočasno vložili pritožbo zoper nepravilno odmerjeno hranarino, bo moral rentni odbor OUZDja o Vaši pritožbi odločiti. Ker ste pritožbo vložili 14. januarja 1940, je verjetno še zadeva v teku. Takih pritožb je namreč mnogo in zato se reševanje istih včasih zavleče, zlasti kadar so potrebne še kakšne poizvedbe in do- datne ugotovitve. Če v doglednem času ne bo- ste prejeli rešitve, morate pri rentnem odboru urgirati rešitev.

Kako pridete najceneje do veliko- nočne šunke? Čisto enostavno!

Doma na podstrešju, dvorišču, vrtu, drvar- nici, kleti in drugod leži polno starega že- lezja, pločevine, cunj, steklenine in papirja, kar najugodnejše prodate pri znani trvdki

Justin Gustinčič,
Maribor, Kneza Koclja ul. 14
Tezno, vogal Plujske in Tržaške c.
Naj letos ne ostane nobena hiša v Mariboru brez velikonočne šunke!

srajce, kravate, klobuke, noga- vice kupite najceneje pri
M. KOTNIK
MARIBOR, Grajski trg 1

ZAHVALA.

Vsem, ki ste sočustvovali z nami in v tako častnem številu spremljali našega draga in nepozabnega moža, očeta, tasta, starega očeta in strica

SIMONA GAJŠEKA

na njegovi poslednji poti, izrekamo tem potom našo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se še zahvaljujemo številnim darovalcem lepih vencev in cvetja, Glasbe- nemu društvu žel. del. in uslužbencev ter žel. pev. društvu »Krilato kolo« za v srce segajoče žalostinke, s. dr. Reismanu za njegove tople poslovljne besede in vsem, ki so počastili njegov spomin.

Posebej se iskreno zahvaljujemo zdravniku g. dr. Pavliču za njegov trud in vsem stanovalcem v naši hiši, ki so nam nudili pomoč v težki uri.

Vsem naša prisrčna zahvala.

Maribor, Ljubljana, G. Radgona, Wiener Neustadt in Wien,
dne 20. marca 1940.

Zalujoči ostali.

Ste poravnali naročnino?

Za praznike dobite za dom najboljša vina z znatnim popustom pri

Senici, Maribor, Kneza Koclja ul.

KLOBUKE

otroške od din 30, 34, 42, moške 42, 52, 72
Obleke, perilo, čevlje, nogavice, po- mladanske plašče itd. nudi najugod- nejše konfekcija

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

Karo-čevlji

za pomlad in poletje

Bogata izbira - zmerne cene

JAKOB PERHAVEC

Maribor, Gosposka ulica šte. 9 — Telefon šte. 25-80

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telef. št. 2324